

CONSIDERAȚII ASUPRA UNUI LOT DE MONETE BĂTUTE LA SEVERIN, DINTR-UN TEZAU DE LA SFÂRȘITUL DOMNIEI LUI MIRCEA CEL BĂTRÂN

Raoul M. Șeptilici*

Cuvinte cheie: *tezaur monetar, Cetatea Severinului, Mircea cel Bătrân, Petru Stan, uzurpator.*

Keywords: *hoard, Fortress of Severin, Mircea the Elder, Petru Stan, the usurper.*

Rezumat: În vara anului 1985 ne-au fost prezentate 10 monete din argint valahe, de la voevodul Mircea cel Bătrân, parte a unui tezaur. Monetele erau din tipul cu efigie pe avers. Dintre cele 10 monete, nouă aveau pe revers legenda cu litere latine, iar una cu litere slavone. Din păcate deținem datele doar de la opt piese, toate cu legenda latină. Aceste monete au fost emise în Cetatea Severinului, în ultima parte a domniei lui Mircea cel Bătrân. Remarcăm la aceste piese reversul, unde apare un personaj misterios ce ar putea fi co-emitent. Numele lui a fost citit diferit: *Petrusian, Petruslan, Petrus Ian, Petru Stan* sau chiar *Rotislav*. Noi optăm pentru penultima variantă. Dar cine a fost Petru Stan? Ion Stîngă îl consideră frate al voievodului Mircea, asociat la domnie cu acesta, bazându-se pe mai multe documente din perioada 1409-1422 unde un anume Jupan Stan este amintit ca frate al lui Mircea sau unchi al voievodului Radu al II-lea. El consideră că fratele voievodului, Stan, după ce ar fi fost numit ban al Severinului și-ar fi luat numele de Petru ce ar avea o rezonanță domnească și a fost asociat la domnie cu atribuții în Banatul de Severin (ca voevod). Doar parțial suntem de acord cu Ion Stîngă. Jupan Stan, apropiat de voevodul Mircea, putea fi fratele acestuia dar și cumnatul său, în evul mediu cumnatul fiind apelat și cu termenul de frate. Numele Petru avea o rezonanță domnească, dar în Moldova în secolele XIV-XV.

Suntem de părere că Petru Stan ar fi ban al Severinului, probabil între 1416-1417, însărcinat de Mircea să emită monetă în Cetatea Severinului pentru comerțul cu statele vecine. Acest personaj, identic cu Jupan Stan din documentele vremii, ar fi mai degrabă fratele soției lui Mircea, doamna Mara (de confesiune catolică), a fost ban de Severin și a avut o încercare de a uzurpa tronul valah adăugându-și abuziv numele pe monetele emise. El este cel mult un prezumtiv uzurpator. Intențiile sale sunt aproape neobservate în perioadă din cel puțin două motive:

- supraviețuiește domniei lui Mircea cel Bătrân
- cronicile nu consemnează nimic în acest sens.

Posibil ca apelativul de Petru să fi fost luat pentru a sublinia apartenența acestuia la biserica catolică (Petru – numele primului papă, ucenic și apostol a lui Iisus Hristos). Există și monete cu urmașul lui Mircea, voevodul Mihail I, unde pe

* Muzeul Național al Banatului, Timișoara.

revers apare același Petru Stan ban. Mari rarități, credem că sunt rezultatul refolosirii unor matrite monetare mai vechi, din greșeală strecurându-se și cele cu Petru Stan. Petru Stan rămâne în continuare un personaj misterios cunoscut cu acest nume, deocamdată, doar pe monete. Numai cercetările ulterioare vor dezvălui adevărata sa identitate.

Abstract: *In the summer of 1985, ten Wallachian silver minted coins, from the time of Mircea the Elder, were presented to me, as part of a hoard. The coins are of the effigy on the obverse type. Nine out of the ten coins have a Latin letter inscription on their reverse, while one has a Slavonic letter inscription. Unfortunately, we have information regarding only eight items of the ten coins, all bearing Latin inscriptions. These coins were issued in the Fortress of Severin, to the end of Mircea I of Wallachia's reign. All items feature an intriguing detail – on their reverse appear a mysterious character, who could be the co-issuer of the coins. His name was read in many different ways: Petrusian, Petruslan, Petrus Ian, Petru Stan or even Rotislav. We are in favor of the penultimate choice. But who was Petru Stan? Ion Stîngă is the opinion he was the ruler's brother, an associate to the throne, considering several documents dating from 1409-1422, where a certain Master Stan is referred to as Mircea's brother or Radu II of Wallachia's uncle. He says that the Prince's brother took the name of Petru (Peter) because of its royal sounding and that he was associated to the throne and was given authority upon the Banat of Severin province, as a ruler. We agree with Ion Stîngă up to some extent. Master Stan, an intimate of Prince Mircea, could have been his brother, but also his brother-in-law, for which the term brother was used in the Middle Age, as well. The name of Petru sounded royal in Moldavia (in the 14th-15th century).*

We are the opinion that Petru Stan was the Ban of Severin, most likely between 1416-1417, and that he was requested by Mircea to mint coins in the Fortress of Severin for the trade with the neighboring countries. We presume that this character, the actual Master Stan from the records, was rather the brother of Prince Mircea's Catholic wife, Lady Mara. He was the Ban of Severin and made an attempt to take the throne of Wallachia, abusively adding his name on the minted coins. He was, at most, a presumptive usurper. His intentions were timid, almost overlooked at the time, for at least two good reasons:

- *he had survived the reign of Prince Mircea.*
- *the chronicles mentioned nothing in this regard.*

It is possible that he took the name of Petru to highlight his affiliation to the Catholic Church, as Peter was the name of the first Bishop of the Catholic Church, a disciple and apostle of Jesus Christ. There are also coins with Mircea's son, Prince Michael I of Wallachia, where the same name of Petru Stan appears on the reverse. They are extremely rare and we believe they are the result of some misuse of older coin molds. Petru Stan remains a mysterious character, so far known under this name only on coins. Further investigations will reveal his true identity.

În vara anului 1985 timișoreanul M.B. ne-a prezentat 10 mici monete din argint, emisiuni medievale de același tip, despre care a afirmat că le-a achiziționat de la un țigan, bijutier ambulant. Acestea erau sub forma unor mici discuri neregulate, din tablă subțire de argint, puternic oxidate. Pe una dintre monete se putea observa, înainte de curățare, mici așchii dintr-o alta (rezultate prin dezlipirea mecanică, forțată, a celor două monete, ajunse în această situație în urma procesului de oxidare). Din studiul lotului ne-am dat seama că aceste așchii nu proveneau de pe niciuna dintre celălalte monete. Încă de atunci am realizat că au fost mai mult de 10 exemplare (cel puțin 11). Din păcate, nu am putut afla de unde proveneau monetele și nici numele vânzătorului. Nu știm nici câte a avut, însă din spusele de atunci ale lui M.B. rezulta că acesta a cumpărat toate piesele ce i-au fost prezentate și că bijutierul avea intenția să le topească, în cazul în care nu le-ar fi vândut, pentru a recupera argintul din ele. Bănuiala noastră a fost că acest vânzător a avut mai multe piese, fapt confirmat de M.B., prin 2001, care într-o discuție a mărturisit că la data când ne-a arătat monetele, ar fi avut mai multe, identice, dar ne-a prezentat doar 10 exemplare pentru că a vrut să le vândă treptat pentru a „nu strica prețul pieții” (nu cunoaștem pentru acea perioadă ca alte piese similare să fi apărut pe piața numismatică timișeană). După felul cum arăta lotul, putem afirma cu certitudine că acesta făcea parte dintr-un tezaur monetar, din care am văzut doar acele 10 exemplare.

În prezența lui M.B. le-am curățat (chimic) pentru a le identifica. După curățare am constatat că toate cele 10 monete erau ducați munteni emiși de Mircea cel Bătrân, tipul cu efigie pe avers, iar pe revers cu scutul valah timbrat de acvila conturnată. Toate monetele erau foarte puțin circulate și bine conservate. Despre gradul mic de circulație al acestora ilustrativ este și următorul fapt: moneta notată de noi cu nr. 3 este pleznită pe circa 2/3 din diametrul ei. Studiind această pleznitură, ne-am dat seama că ea provine din procesul de batere. În cazul unei circulații nu prea îndelungate, această monedă s-ar fi rupt în două. Însă acest lucru nu s-a întâmplat, concluzia fiind evidentă. Dintre cele 10 monete, nouă aveau pe revers legenda cu litere latine, iar una cu litere slavone. Aceasta din urmă, împreună cu una din cele nouă monete au fost vândute de M.B. lui Nicolae Olariu, colecționar din Anina (la acea vreme student în Timișoara)¹. În urma acestui fapt, deținem datele complete doar de la celelalte opt monete din lotul inițial prezentat nouă². Monetele sunt de tipul II, varianta c³ și se descriu astfel:

¹ Toate cele 10 piese au fost subiectul unei comunicări colective: Octavian Dogariu, Raoul-M. Șeptilici, Nicolae Olariu, *Câteva piese inedite cu legenda PETRUSIAN...*, Al XIII-lea Simpozion de Numismatică al Societății Numismatice Române, Secția Timișoara, Timișoara, 18 mai 1986.

² Aceste opt monete au mai constituit subiectul a două comunicării proprii unde au fost analizate și din alte perspective decât comunicarea inițială: *Un lot de monete emise de Mircea cel Bătrân – A V-a Sesiune Științifică Anuală organizată de Arhivele Statului Timișoara și Inspectoratul pentru Cultură al Județului Timiș, Timișoara, 23 noiembrie 1995*; *Un personaj cel puțin misterios ce apare pe unele aversuri monetare de la sfârșitul domniei lui Mircea cel Bătrân – Petru Stan*, Al II-lea Simpozion Național de Numismatică cu tema *Personalități istorice în efigii pe medalii*, Muzeul Municipal Curtea de Argeș, 30 iunie – 2 iulie 2016.

³ MBR 1977, p. 27-28.

Av. Mircea în picioare, cu coroană, poartă tunică cu poalele cutate (uneori aceste cute nu există – nu este cazul pieselor în discuție), strânsă la mijloc, în mâna dr. ține o lance, cu un inel de prindere (există și fără, dar nu la piesele noastre), în mâna stângă globul cruciger, circular legenda IωMP – PVABO, c.p.e.

Rv. Scut despicat, înclinat spre dr., primul câmp plin (aur), al doilea cu trei grinzi (există piese cu câmpurile inversate – nu este cazul la noi), timbrat de coif deschis, pe el acvila conturnată spre dr., circular legenda +PCtru-SIAnBA, c.p.e. (există mai multe variante ale legendelor de avers cât și de revers datorate multiplelor matrițe și rectificarea lor ulterioară prin repoansonarea elementelor uzate).

Acestă variantă monetară este din argint cu un titlu nu foarte ridicat ⁴.

Pieseile noastre sunt în mare parte similare și fac parte, după lucrarea lui Octavian Iliescu, din clasa B, secțiunea a II-a, grupa a II-a, seria a II-a⁵ (primele șase piese) și seria a V-a⁶ (piesele 7 și 8). Ele se descriu astfel (consemnăm numai ce este diferit față de tipul de bază, redând în totalitate legendele):

1. Av. IωMP – VaBO.
Rv. +PCtru – (S)t(a?)nB.
Axa 7, 0,51g, 14,41-15,01mm, *Iliescu* inedită, *MBR* nr. 212 var.
2. Av. IωMP – VaBO.
Rv. +PCtr – uStAn.
Axa 6, 0,42g, 14,3-15,38mm, *Iliescu* inedită, *MBR* Av. 212 var, Rv inedit.
3. Av. IωMP – VaBO.
Rv. +PCtr – u(St)aB.
Axa 5, 0,42g, 14,27-15,3mm, *Iliescu* inedit, *MBR* Av. 212 var, Rv. inedit.
4. Av. IωMI – P – VaBO.
Rv. +PCt – ruStanB (litera *r* este răsturnată).
Axa 6, 0,44g, 14,15-14,97mm, *Iliescu* Av. inedit, Rv. 335 var., *MBR* inedit.
5. Av. IωM – PVABO (litera P suprapune coada lănciei).
Rv. +PCtruS – tAnB.
Axa 5, 0,46g, 14,69-16mm, *Iliescu* Av. 336 var., Rv. inedit, *MBR* Av. 210 var, Rv. inedit.
6. Av. IωM – PVaBO.
Rv. +PCtru – StAnB.
Axa 2, 0,46g, 14,83-15,39mm, *Iliescu* Av. 336 var., Rv. inedit, *MBR* Av. 208 var, Rv. inedit.
7. Av. IωM – PVABO.
Rv. +PCtr – uStn(?)s, în scut în primul câmp sigla ⊐.
Axa 10, 0,44g, 14,26-14,78mm, *Iliescu* Av. 349-352 var., Rv. inedit, *MBR* Av. 208 var, Rv. inedit.
8. Av. IωM – PVBO (literele P și O răsturnate).
Rv. +PCt - ruSIAS, în scut în primul câmp sigla ⊐.

⁴ Vezi Beșliu et alii 1982, p. 41-56. Vezi în special p. 50. Se poate vedea și Știrbu, Stancu 1982, p. 57-93. Vezi în special p. 66, 82-83 și 89 (piesele 78-79).

⁵ Iliescu 2008, p. 267-268.

⁶ Iliescu 2008, p. 270-273.

Axa 4, 0,42g, 14,76-15,3mm, *Iliescu* Av. 349-352 var., Rv. inedit, *MBR* Av. 208 var, Rv. inedit.

Aceste monete ridică mai multe probleme, de natură istorică, economică și stilistică. Din punct de vedere istoric, putem spune că exemplarele de față au fost emise într-o monetărie existentă în Cetatea Severinului, lucru acceptat de numismații ce s-au ocupat de moneda Țării Românești⁷. Ele sunt emise în ultima parte a domniei marelui Mircea cel Bătrân⁸. Interesant la aceste monete este reversul, unde apare un personaj misterios ce ar putea fi co-emitentul pieselor. Numele lui a fost citit în diferite feluri⁹: Petrusian¹⁰, Petruslan, Petrus Ian, Petru Stan¹¹ sau chiar Rotislav (pentru această variantă s-a considerat că legenda este cu litere chirilice)¹². Noi optăm pentru penultima variantă. Dar cine este Petru Stan? Ion Stîngă îl consideră frate al marelui voievod¹³, asociat la domnie cu acesta¹⁴, aducând în acest sens câteva argumente. Sunt enumerate mai multe documente din perioada 1409-1422 unde un anume Jupan Stan este amintit ca frate al voevodului Mircea¹⁵ sau ca unchi al voevodului Radu al II-lea¹⁶ (este clar că în ambele documente este vorba despre același personaj). Se consideră că fratele voevodului, Stan, după ce ar fi fost numit ban al Severinului și-ar fi luat numele de Petru, nume ce ar avea o rezonanță domnească și a fost asociat la domnie cu atribuții în Banatul de Severin¹⁷. Pentru amintitul cercetător, un argument în plus ar fi ultima literă din legenda reversului (cele mai multe piese au legenda apropiată de Petru Stan B), B pe care Stîngă îl interpretează ca fiind un V slavon de la voevod. Suntem doar parțial de acord cu Ion Stîngă. Mai jos vom motiva de ce nu împărtășim întru totul părerile repectivului cercetător. Este clar

⁷ Stîngă 1994, p. 7; Stîngă 2002, p. 25.

⁸ Stîngă 1994, loc. cit., Știrbu, Stancu 1982, p. 66.

⁹ Beșliu et alii 1982 și Știrbu, Stancu 1982 spun doar de un asociat la domnie, fără a se da numele acestuia.

¹⁰ Iliescu 2008, p. 131. În această lucrare sunt consemnate 28 piese (p. 264-273, monetele nr. 326-353).

¹¹ MBR 1977 nu specifică cum se citește legenda de revers, însă dintre cele opt piese redade, șapte sunt clar cu legenda ce ar reproduce Petru Stan, iar una singură cu Petrus Ian.

¹² Postelnicu 1923, p. 21.

¹³ Înaintea acestuia este consemnat un frate (ipotetic) a lui Mircea cel Bătrân de Panaitescu 1944, jupan în zona Buzăului, pe nume Staico. În acest sens se amintește un document unde apare acest nume (vezi DIR 1953, p. 56-57, documentul nr. 40).

¹⁴ Stîngă 1994, p. 9. Putem vedea o identitate între Staico și Stan, ambele nume apărând însoțite de titlul de jupan. În afara documentelor menționate mai jos unde apare gradul de rudenie cu domnitorul, jupan Stan mai este menționat și în DIR 1953, p. 77 în documentul nr. 63, p. 84 în documentul nr. 70, p. 85 în documentul nr. 72. Nu știm dacă este vorba despre același Stan, acest nume fiind destul de comun în epocă. Cu numele de Stan (și derivatele lui) mai găsim în aceeași lucrare și la p. 68, în documentul 52 (datat în 1414) – Stan Drăgan, p. 69, în documentul 53 (datat în 1415) – jupan Stoico Rusa, p. 77, în documentul nr. 63 (datat în 1421) – jupan Stan (în acest document mai apare și un jupan Stanciu), p. 84, în documentul nr. 71 (datat în 1427) – jupan Stan al lui Iarciul, p. 85, în documentul nr. 72 (datat în 1428) – jupan Stan (probabil același personaj cu precedentul, după el fiind pomenit în document jupan Iarciul), p. 86, în documentul nr. 73 (datat în 1428) – jupan Stan și fratele lui Iarciul, p. 91, în documentul nr. 78 (datat în 1430) – Stan comis etc.

¹⁵ DIR 1953, p. 56-57, documentul nr. 40.

¹⁶ DIR 1953, p. 75-76, documentul nr. 62, p. 76-77, documentul nr. 63.

¹⁷ Stîngă 1994, p. 9.

că există un anume Jupan Stan, apropiat de voevodul Mircea. El poate fi fratele lui Mircea dar poate fi și cumnatul său știut fiind că de foarte multe ori în evul mediu și cumnatul era apelat cu termenul de *frate* – în ambele cazuri fiind și unchiul voevodului Radu al II-lea. Ion Stîngă argumentează că în documentele respective nu apare cu titlul de *ban* pentru simplul fapt că era de „os domnesc”, frate sau unchi al domnului¹⁸. Trebuie însă menționat că nu apare nici cu titlul de *voivod* (noi suntem de părere că nici nu l-a avut), dar apare cu titlul de *jupan*. După părerea noastră nu apare cu titlul de *ban* pentru faptul că în momentul întocmirii acestor documente nu deținea această funcție (temporară). Numele de Petru avea o rezonanță domnească, dar în Moldova. Pentru Țara Românească acest nume de domn apare abia în secolul al XVI-lea odată cu Petru cel Tânăr (1559-1568), numit așa după Petru Rareș, bunicul său, din partea mamei, doamna Chiajna; în acest caz tot la Moldova ne raportăm. Apoi litera B trebuie să o vedem ca un B latin, abrevierea de la ban și nu ca un V slavon ce ar abrevia cuvântul voevod. Ar fi anacronic să avem o legendă cu litere slavone, ultima fiind latină. Chiar Ion Stîngă menționează că Mircea îl avea asociat la domnie pe Mihail¹⁹ însă spune că este posibil să îl fi asociat la domnie după 1416 și pe fratele său Stan²⁰. Noi credem că doi asociați la domnie e mai puțin probabil. Nu cunoaștem un caz similar în istoria românească. Legat de emiterea de monedă de către Mircea, în cetatea Severinului, în asociere cu Petru Stan, Ion Stîngă se contrazice recunoscând că moneda e bătută de acesta din urmă *pe când fusese investit cu funcția de ban*²¹. Dacă ar fi așa, atunci ultima literă din legendă ar fi B latin și nu slavon (V). Suntem totuși total de acord cu Ion Stîngă că Mircea și Mihail nu ar fi bătut monedă cu un co-emitent care era doar „mare boier” și că acest Petru Stan era un membru important al familiei domnitoare²². Suntem de părere că Petru Stan ar fi ban al Severinului, foarte probabil între 1416-1417, însărcinat de voevodul Mircea de a emite monedă în Cetatea Severinului pentru nevoile comerciale cu statele vecine (este de remarcat că astfel de monede se găsesc mai ales în zona Banatului de Severin și a Banatului de Timișoara, dar și peste Dunăre, în Ungaria, Serbia și chiar nord-vestul Bulgariei, și în număr foarte mic în Valahia). Foarte posibil să fie frate sau cumnat al domnului (noi înclinăm spre ultima variantă), fiind cu mare probabilitate același personaj cu Jupan Stan din documentele vremii. Numele de Petru nu îl putem explica încă. Ne gândim că acest personaj ar putea fi mai degrabă cumnatul domnitorului, fratele soției lui Mircea, doamna Mara despre care se știe că era catolică, având mari moșii pe malul lacului Balaton, posibil făcând parte din familia Cylli originală din Carintia²³. Ne gândim că apelativul de Petru să fi fost luat tocmai pentru a sublinia apartenența acestuia la biserica catolică (Petru fiind și numele primului papă, ucenic și apostol a lui Iisus Hristos). Suntem de părere că acest apropiat al domnului, chiar rudă a sa, ban al Severinului, în condițiile în care domnul era deja la o vârstă înaintată, are o încercare

¹⁸ Stîngă 1994, p. 7.

¹⁹ Stîngă 1994, p. 7.

²⁰ Stîngă 1994, p. 7.

²¹ Stîngă 1994, p. 7-8.

²² Stîngă 1994, p. 8.

²³ Panaitescu 1944.

(timidă din moment ce nu am găsit până acum nimic consemnat de cronicari sau în documente) de a uzurpa tronul valah, adăugându-și abuziv numele pe monetele emise, dar cu titlul de *ban* și nu de *voivod*. Există și monete cu urmașul lui Mircea, voevodul Mihail I, unde pe revers apare același Petru Stan ban. Mari rarități, din care, din păcate, nu am văzut niciuna, dar confirmate de domnul Ernest Oberlander-Târnoveanu care ne-a spus personal că a văzut un exemplar la Muzeul Național Maghiar din Budapesta. Este posibil ca în timpul lui Mihail I, Petru Stan să fi revenit (sau menținut) pe scena politică cu aceleași pretenții și încercări, fără rezultate semnificative. Totodată, noi credem că s-au refolosit unele matrițe monetare mai vechi, din greșeală strecurându-se un revers cu Petru Stan.

Păreră noastră este că acest Petru Stan este cumnat (puțin probabil frate) al lui Mircea cel Bătrân, de rit catolic, care posibil și-a adăugat apelativul de Petru pentru a sublinia apartenența la acest rit (poate să îl fi avut și dinainte, puținele documente valahe neconsemnându-l deoarece este mai puțin frecvent în societatea autohtonă), ban al Severinului (exclus asociat la domnie) care aspiră la tronul valah și care în mod abuziv își trece numele pe monetele ce le emitea în numele voevodului Mircea. El ar fi cel mult un prezumtiv uzurpator. Totuși intențiile sale sunt aproape neobservate în perioadă din cel puțin două motive:

- supraviețuiește domniei lui Mircea cel Bătrân.
- cronicile nu consemnează nimic în acest sens.

Remarcăm că aceste monete fac parte dintr-o serie cu o iconografie diferită față de piesele cu efigia domnului pe avers și a lui Iisus Hristos pe revers. Sunt monete emise în a doua parte a domniei lui Mircea, cu un titlu de argint ridicat, ceva mai scăzut la tipul în discuție, dar net superior monetelor anterioare (cu scut pe avers și acvila conturnată pe revers)²⁴ și cu o masă ponderală mai mare. Este unul dintre motivele ce ne îndreptățesc să spunem că în a doua parte a domniei voevodul valah a făcut o reformă monetară²⁵. Însă spre sfârșitul domniei (de când sunt și piesele în discuție) sistemul monetar se îndreaptă spre o oarecare criză²⁶. Este posibil ca titlul argintului mai scăzut față de celelalte monete cu efigie să fie legat de locul de emitere (Cetatea Severinului) și de condițiile în care erau emise. Acest tip monetar este reinițiat de Mircea, fiind preluat oarecum de la tatăl său, Radu I (circa 1377 – circa 1383), unde voevodul apare pe unele dintre emisiuni cu armură²⁷, copiind modele monetare occidentale. Chipul suveranului în picioare, în haine bizantine, apare evident în monetăria bizantină²⁸, dar și în cea sârbă²⁹, bosniacă³⁰ și maghiară³¹. Este un mod al

²⁴ Beșliu et alii 1982, p. 48-50, Știrbu, Stancu 1982, p. 60, 62-66.

²⁵ Știrbu, Stancu 1982, p. 67.

²⁶ Știrbu, Stancu 1982, p. 66.

²⁷ MBR 1977, p. 13, 16.

²⁸ De exemplu vechile piese din bronz a lui Constans II (641-668) – Sear 2006, p. 208.

²⁹ Monete emise de Ștefan Dragutin (1272-1282) – Jovanović 2001, p. 18, Ștefan Vladislav II (1316, 1321-1324) – Jovanović 2001, p. 26-27, Ștefan Lazar (1371-1389) – Jovanović 2001, p. 100-103, Vuc Brancovic (1371-1395) – Jovanović 2001, p. 106, 108 etc.

³⁰ Vezi monetele banilor Ștefan II Kotromanić (1314, 1322-1353) – Hadžimehmedović 2012, p. 21-27, Tvrtko Kotromanić (1353-1377) – Hadžimehmedović 2012, p. 36-41.

³¹ Piese maghiare, în special din aur, cu reprezentarea Sf. Ladislav, mai ales de la Maria (1385-1395) și Sigismund (1387-1437). Vezi Huszár 1979, p. 91, 93.

vremii de redare a efigiei suveranului. Petru Stan rămâne în continuare un personaj misterios cunoscut cu acest nume, deocamdată, doar pe monete. Numai cercetările ulterioare vor dezvălui adevărata sa identitate. Pentru aceasta avem nevoie și de aportul altor științe auxiliare ale istoriei neputându-ne limita doar la numismatică.

Bibliografie / Bibliography

- Beșliu et alii 1982:** C. Beșliu, V. Cojocaru, M. Constantinescu, V. Grecu, M. Ivașcu, E. Marincu, V. Mateiciuc, S. Spiridon, P. Stancu, C. Știrbu, *Determinarea compoziției unor monede medievale românești prin metode nucleare*, CN, IV, 1982, p. 41-56.
- DIR 1953:** *Documente privind istoria României – veacul XIII, XIV și XV. B. Țara Românească (1247-1500)*, București, 1953.
- Hadžimehmedović 2012:** A. Hadžimehmedović, *Novac srednjovjekovne Bosna*, Sarajevo, 2012.
- Huszár 1979:** L. Huszár, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, Battenberg-München, 1979.
- Iliescu 2008:** O. Iliescu, *Monedele lui Mircea cel Bătrân*, Brăila, 2008.
- Jovanović 2001:** M. Jovanović, *Srpski srednjovekovni novac*, Belgrad, 2001.
- MBR 1977:** G. Buzdugan, O. Luchian, C. C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, București, 1977.
- Panaitescu 1944:** P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrân*, București, 1944.
- Postelnicu 1923:** G. Postelnicu. *Monede de argint de pe timpul lui Mircea cel Mare*, în *Gemina*, nr. 1, iunie 1923, Timișoara, p. 21.
- Sear 2006:** D. R. Sear, *Byzantine Coins and Their Valuer*, Spink, London, 2006.
- Stîngă 1994:** I. Stîngă, *Contribuții privind existența unei monetării la Cetatea Severinului*, Drobeta, 1, 1994, p. 7-9.
- Stîngă 2002:** I. Stîngă, *Cetatea Severinului și tezaurile sale (secolele XIV-XV). Tezaurul de la Dudașul Schelei, Drobeta Turnu Severin, Reșița- Drobeta Turnu Severin*, 2002.
- Știrbu, Stancu 1982:** C. Știrbu, P. Stancu, *Observații asupra emisiunilor monetare ale Țării Românești (1365-1418) pe baza analizelor prin metode nucleare*, CN, IV, 1982, p. 57-93.

Lista ilustrațiilor / List of illustrations

- Plansa I.** Lotul de monete bătute la Severin (scara 2:1).
Plate I. The lot of coins issued at Severin (scale 2:1).

Planșa I. Lotul de monede bătute la Severin (scara 2:1)